

O SILÊNCIO DAS PONTES

—

A HIDAK CSENDJE

O SILÊNCIO DAS PONTES

ANTOLOGIA DE BUDAPESTE NA LITERATURA
PORTUGUESA CONTEMPORÂNEA

A HIDAK CSENDJE

KORTÁRS PORTUGÁL SZERZŐK
BUDAPEST-ANTOLÓGIÁJA

ORGANIZAÇÃO DE / SZERKESZTETTE
JOÃO MIGUEL HENRIQUES

TYPOTEX

Obra apoiada pela DGLAB /Cultura e pelo Camões, IP – Portugal

© Egito Gonçalves jogutódja, Mário Cláudio, Luís Filipe Castro Mendes, Pedro Assis Coimbra, João Luís Barreto Guimarães, Rui Pires Cabral, Luís Quintais, José Luís Peixoto,manuel a. domingos, Paulo Tavares, Frederico Raposo, Miguel-Manso, Tatiana Faia, Ernesto Rodrigues, Rui Cardoso Martins, Bruno Vieira Amaral, 2021

Hungarian translation © Bense Mónika, Borbáth Péter, Demeter Mária Magdolna, Király Szabolcs, Pál Ferenc, Urbán Bálint, 2021

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2021

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

ISSN 2064-2989

ISBN 978 963 493 095 2

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Németh Kinga

Főszerkesztő: Horváth Balázs

A kötetet gondozta: Jutai Péter

Borítóterv: Kiss Barnabás

A borítón szereplő kép forrása: FORTEPAN / Magyar Bálint

Nyomta és kötötte: OOK-Press Nyomda Kft., Veszprém

Felelős vezető: Szathmáry Attila

Nota introdutória

Uma década de vida húngara e leituras a condizer permitiram encontrar na literatura portuguesa contemporânea várias referências à Hungria, principalmente à sua capital Budapeste, cidade sempre tão fascinante e enigmática ao olhar exterior. Pretendeu-se com este volume reunir esses textos, nos quais, como poderá constatar-se pela sua leitura, diferentes são as vozes que a cantam e as cores com que é pintada. Variam também, naturalmente, os níveis e tipos de referencialidade e o grau de intimidade que o autor mantém com o lugar.

As antologias literárias são sempre produções controversas, pelo inevitável facto de constituírem uma certa selecção e, por conseguinte, algum tipo de canonização ou reconhecimento e afirmação de valor relativamente a algum texto ou autor. De semelhantes controvérsias estão dispensados os antologiadorees que afirmam de antemão a subjectividade e parcialidade das suas escolhas, como foi no passado o caso de Eugénio de Andrade ou Herberto Helder. Pelo motivo oposto, o da evidente objectividade do critério, considera-se também o organizador da presente antologia salvo de eventuais críticas sobre a selecção dos textos aqui coligidos. Talvez a marca mais pessoal do organizador desta

recolha tenha sido iniciá-la com a letra da música *Budapeste*, da banda portuguesa Mão Morta, pois foi seguramente com esse *rock* dos anos noventa que pela primeira vez alguma referência a esta cidade chegou aos ouvidos de toda uma geração. Ainda assim, apesar do título desta antologia automaticamente lhe explicar o critério, alguns leitores notarão a ausência de certos textos ou autores, pelo que cabe aqui prestar alguns esclarecimentos.

Apenas foram aqui reunidos poemas, duas crónicas e um conto, os primeiros em esmagadora maioria, manifestando porventura certa propensão da poesia portuguesa contemporânea para a enunciação dos lugares físicos, tornados pretextos, cenários ou inclusivamente materializações de algo mais profundo e essencial. Por óbvios motivos práticos, foi impossível antologiar romances como *Bom Inverno*, de João Tordo, *A Boneca de Kokoschka*, de Afonso Cruz, *Budapeste-Bucareste*, de Gonçalo M. Tavares ou *Um Passado Imprevisível* e mais recentemente *A Terceira Margem*, ambos de Ernesto Rodrigues, tendo-se rapidamente afastado também a possibilidade de eventualmente extrair-lhes excertos alusivos a Budapeste. Também desta selecção ficaram de fora autores de outras geografias da língua portuguesa, o que explica a ausência de um texto do escritor angolano Ondjaki incluído no seu livro *Sonhos azuis pelas esquinas*, bem como, a par das razões atrás expostas, o best-seller *Budapeste*, de Chico Buarque, provavelmente a mais conhecida representação literária da capital húngara em língua portuguesa. Esperemos que estas ausências motivem futuros projectos de outras antologias. Referência ainda para o *Delírio Húngaro* do poeta português Nuno Brito, volume de cujos poemas, apesar do título, Budapeste está ausente.

A presente antologia, cujo título retirámos de um poema de manuel a. domingos aqui incluído, pretende ser em certa medida um tributo da literatura portuguesa a uma cidade que, como se vê, com maior ou menor intensidade, marcou um largo conjunto de autores, em algum momento dos respectivos percursos. É por conseguinte importante

que seja publicada em edição bilingue, para que dela possam desfrutar leitores dos dois idiomas. Deste modo, torna-se igualmente uma reunião de alguns dos principais tradutores que ao longo dos anos têm divulgado a literatura de língua portuguesa junto dos leitores húngaros, pelo que nos merecem todo o agradecimento e admiração.

João Miguel Henriques
Budapeste, Setembro de 2021

Bevezető jegyzet

Életemnek Magyarországon töltött több mint egy évtizede alatt számos olyan jelenkori portugál irodalmi mű került a kezembe, amelyben megjelenik ez az ország, különösen pedig az idegen olvasót titokzatosságával mindig elbűvölő fővárosa, Budapest. Ezért ebben a kötetben megpróbáltam összegyűjteni ezeket a szövegeket, amelyek más és más hangon szólnak róla, más és más árnyalatokkal idézik meg. Hasonlóképpen színes az utalások mélysége és jellege, ahogy az egyes szerzők viszonyulása is a felidézett élményekhez.

Az irodalmi antológiák mindig vitára ingerlő könyvek, mert szükségképpen sajátos válogatási elv érvényesül bennük, ami együtt jár bizonyos szövegek vagy szerzők kanonizálásával, értékük elismerésével vagy hangsúlyozásával. Az antológiák készítői viszont nem szembe-sülnek ilyesfajta gondokkal, mert már jó előre egyértelművé teszik, hogy válogatásuk szubjektív és részrehajló, ahogy ezt a múltban például Eugénio de Andrade vagy Helberto Helder esetében láthattuk. Egészen más okból, a válogatás szempontjainak nyilvánvaló objektivitása következtében a jelen antológia összeállítója is mentesülhet a bírálattól az itt közreadott szövegek kiválasztásával kapcsolatban.

A válogatást végző legszemélyesebb döntése talán az volt, hogy a Mão Morta nevű portugál együttes *Budapeste* című dalának a szövegét tette az első helyre, mert ennek a kilencvenes években megszületett rock-számnak köszönhetően egy egész nemzedék tudatába beépült a magyar főváros. Mindazonáltal, bár a kötet címe magától értetődővé teszi a válogatás szempontjait, egyes olvasók mégis hiányolhatnak bizonyos szövegeket és szerzőket, és ezért némi magyarázattal kell szolgálnom.

Verseket, két krónikát és egy elbeszélést választottam ki; az első csoportba tartozó művekből azért döntöttem jóval több alkotás mellett, hogy megmutassam, mennyire hajlamos a mai portugál költészet azon valóságos terek megmutatására, amelyek más, mélyebb és lényegibb dolgok ürügyeként, színtereként vagy anyagiulásaként jelennek meg. Nyilvánvaló, hogy gyakorlati okokból nem gondolhattam olyan regényekre, mint João Tordo *Bom Inverno*-ja (Kellemes tél), Afonso Cruz *A Boneca de Kokoschká*-ja (Kokoschka babája, Typotex, 2014), Gonçalo M. Tavares *Budapeste-Bucareste*-je (Budapest-Bukarest), vagy Ernesto Rodrigues *Um Passado Imprevisível*-je (Előre nem látható múlt, Prae, 2019) és a Portugáliában nemrégiben megjelent *A Terceira Margem*-e (A harmadik part), mert rögtön tudtam, hogy képtelenség a Budapestre vonatkozó részleteket közölni belőlük. Hiányoznak ebből az antológiából a különböző portugál nyelvű országok írói is, ezért nem szerepel a válogatásban az angolai Ondjaki *Sonhos azuis pelas esquinas* (Kék álmok a sarkokon) című könyvének vagy Chico Buarque *Budapeste* (Budapest) című bestsellerének egy-egy részlete sem, pedig ez utóbbi a magyar főváros legismertebb irodalmi megjelenítése portugálul. Remélhetőleg ezek a hiányok elősegítik újabb antológiák megjelenését. Meg kell említeni még Nuno Brito portugál költő *Delírio Húngaro* (Magyar delírium) című kötetét, amelynek verseiben nem jelenik meg Budapest, noha a cím alapján feltételezhetnénk.

Jelen antológia – amelynek címét manuel a. domingos egyik, a kötetben is szereplő versétől kölcsönöztem – bizonyos szempontból a portugál irodalom főhajtása egy olyan város előtt, amely, mint látható,

többé vagy kevésbé megannyi költőt és író megérintett munkássága során. Éppen ezért tartottam szükségesnek a kétnyelvű kiadást, hogy mind az egyik, mind a másik nyelven olvasók a kezükbe vehessék. Így mód nyílt arra, hogy azok a jelentős fordítók is megjelenjenek benne, akik az elmúlt évek során megismertették a portugál irodalmat a magyar olvasókkal, amiért köszönettel tartozom és csodálattal adózom nekik.

João Miguel Henriques
Budapest, 2021. szeptember

Pál Ferenc fordítása

Cá vou eu no meu Trabi
De bar em bar a aviar
Sempre a abrir a noite toda
Sempre a rock & rollar

Charro aqui charro ali
Mais um vodka p'ra atestar
Corro Peste corro Buda
Sempre a rock & rollar

As noites de Budapeste
São noites de rock & roll

P'las caves da cidade
São só bandas a tocar
Pondo tudo em alvoroço
Tudo a rock & rollar

Mulheres lindas de morrer
Mini-saias a matar
Não tem fim o reboliço
Tudo a rock & rollar

As caves de Budapeste
São caves de rock & roll

Robog velem a kék Trabi
Bejárunk együtt sok kocsmát
Mást se lehet itt hallani
csak a rock and roll zaját

Vicces cigi ide-oda
Lehúzunk gyorsan egy vodkát
Zengi Pest és zengi Buda
a rock and roll kemény zaját

A budapesti éjszakák
rock and roll éjszakák

A pinceklubok szűk színpadán
Nyomják nagyban a bandák
Elterjesztik a városban
a rock and roll kemény zaját

Miniszoknyás lányok rázzák
Az örök buli-éjszakán
Átéljük együtt az extázist,
a rock and roll kemény zaját

A budapesti pincék
rock and roll pincék

Urbán Bálint fordítása